TYPES OF TRANSTEXTUALITY PRESENT IN THE DISCOURSE OF THE ROMANIAN SATYRICAL PRESS

Andreea Maria Onişoru, PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The transtextuality involves a textual intersection in which the speaker and the receiver word al always inhabited by the echo of other voices. Gérard Genette identifies in Palimpsestes five types of transtextuality: intertextuality is a concept that requires a simultaneous presence of several text types. This category includes quotations, allusions or plagiarism. The paratextual elements are represented by titles, forewords or after words. Metatextuality is identified through various forms of commentary. The arhitextuality requires generic denominations (news, comedies, short stories etc.) and hipertextuality assumes the relations linking a text with an anterior one, grafted through transformation or imitation.

Keywords: satirical press, transtextuality types, Gérard Genette, Palimpsestes, discourse.

I. Introducere

Sinteza clasică a lui Gérard Genette, *Palimpsestes*, conține o serie de definiții ale relației structurale între texte. Una din aceste definiții susține că obiectul poeticii nu trebuie să existe prin intermediul singularității textuale, ci prin transtextualitate. Acest concept semnifică „transcendența textuală a textului"[1] sau „tot ceea ce îl pune în relație, manifestă sau secretă, cu alte texte."[2]

Conform tipologiei lui Genette, există cinci tipuri de transtextualitate: intertextualitatea, paratextualitatea, metatextualitatea, arhitextualitatea și hipertextualitatea.

I.1. Metodologia de constituire a corpusului

Corpusul este constituit din trei publicații ce aparțin presei satirice românești: *Bobârnacul,* numărul 2 din 1878, *Moftul Român* din 1893, numărul 24 și *Kamikaze*, numărul 3 din septembrie 2013. Din aceste publicații am extras anumite articole pe care le-am considerat relevante pentru îndeplinirea obiectivului cercetării noastre: *Ută pagină din viéța cucónei Uți* (*Bobârnacul*)[3], *Cazarma Romană* (*Moftul Român*)[4] respectiv *Antena 3 e aici? Nu, e un gunoi* din *Kamikaze*[5].

II. Perspective teoretice

II.1. Noțiunile teoretice ale tipologiei transtextuale propusă de Genette

Primul tip de transtextualitate este, după teoria lui Genette, intertextualitatea, definită într-o manieră restrictivă asumată. Intertextualitatea presupune „relația de co-prezență a două sau mai multe texte, adică eidetic și cel mai adesea prin prezența efectivă a unui text în altul"[6]. În această categorie vom încadra plagiatul, aluzia ori citatul.

[1] GENNETE, Gérard, *Palimpsestes. La littérature au second degré,* ed. Seuil, Paris, 1982, p. 7.
[2] Ibidem
[3] Exemplar preluat de pe site-ul Bibliotecii Digitale a Bucureștilor, http://www.digibuc.ro/.
[4] Idem.
[5] *Kamikaze,* nr.3, septembrie 2013, p. 3.
[6] Ibidem, p. 8.

BDD-V648 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:56:24 UTC)

Următoarea categorie tanstextuală este paratextualitatea. Prin acest concept înțelegem relația text-paratext: titlu, subtitlu, intermediare, postfețe ori „multe alte tipuri de secunde, accesorii, autografe sau alografe”[7].

Paratextul este definit ca unul dintre cele mai importante elemente ale pragmaticii textuale, identificat în „contractul genetic”[8], adică parte a unui element-cheie care face conexiunea între text și cititor, acesta din urmă stabilind un contact între percepția sa și textul asimilat.

Următorul tip al transcendenței textuale este metatextualitatea definită de teoreticianul francez ca o relație „de comentariu, care unește un text de alt text, despre care se vorbește, fără să-l citeze neapărat, la limită, fără să-l numească. Aceasta este prin excelență relația critică”[9].

Cea mai abstractă categorie transtextuală este arhitextualitatea. Această relație este cu totul „mută, pe care nu o articulează, cel mult, decât o mențiune paratextuală titulară, și cel mai adesea infratitulară: indicația *roman, poezie, povestire* etc. care acompaniază titlul, de pură apartenență taxonomică. [10]

Un alt obiect al sintezei lui Gérard Genette este ultimul tip al transtextualității, hipertextualitatea. Acesta înglobează „orice relație unind un text B (hipertext) de un text anterior A (hipotext) pe care se grefează într-un mod în care nu e acela al comentariului.”[11]

III. Investigarea eșantioanelor lingvistice

În cazul articolelor noastre, am reușit să identificăm două tipuri de transtextualitate:

Intertextualitatea: construcțiile epistemologice pot fi considerate mărci ale intertextualității. În *Bobârnacul*:

„Dumneaei, de multă vreme și-a **băut traiul și și-a mâncat mălaiul** cu toate că o muncește gândurile cum să-și găsească un nou soț” [*Ună pagină din viéța cucóneĭ Uți, Bobârnacul,* 1878:5]

Astăzi expresia folosită este „și-a trăit traiul și și-a mâncat mălaiul”. Putem presupune însă că s-a dorit o aluzie la adresa personajului, subliniindu-se obiceiul de a consuma alcool.

În *Kamikaze* regăsim porunca a noua din *Decalog*:

„Realizatorul TV Gâdea Mihai, […] a încălcat, în direct și cu bună știință, porunca **să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău**” [*Antena 3 e aici? Nu, e un gunoi!, Kamikaze,* 2013:4]

Asistăm la o ironie prin intermediul elementului religios, autorul remarcând lipsa de moralitate.

[7] Ibidem, p. 9.
[8] Ibidem
[9] Ibidem, p.10.
[10] Ibidem, p. 11.
[11] Ibidem, p. 12.

BDD-V648 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:56:24 UTC)

Spre sfârșitul articolului întâlnim o altă construcție de acest gen care face referire la manipularea socială la care se supun telespectatorii Antenei 3:

„Consecvența trebuie remarcată și demascată cât mai des cu putință, până află și cei ce încă se lasă păcăliți de televizor. Doar se știe că **repetiția este mama învățăturii** de minte." [*Antena 3 e aici? Nu, e un gunoi!, Kamikaze,* 2013:4]

Adăugarea elementului „de minte" schimbă sensul construcției epistemologice, dându-i sens de „renunțare", „lecuire" în locul celui de „succes" și „deprindere" care era de fapt semnificația de bază a proverbului.

Paratextualitatea implică elementele ce țin de titluri, șapouri, prefețe ori post-fețe. Fiind necesară o decodare a titlurilor, am ales încadrarea acestora în secțiunea paratextualității:

Uă pagină din viéța cucóneĭ Uți

După lecturarea întregului text am remarcat ironia titlului. De fapt este un articol despre moartea cucoanei Uța și despre finalul poveștii sale. „Pagină" semnifică „ultima întâmplare" despre personajul în discuție. Uța sau Uți (sunt folosite ambele variante în articol) este o trunchiere a numelui Steluța, și el diminutiv pentru „Stela".

Cazarma Romana
-Un jurnal cazon-

Titlul acestui articol este interpretabil: *Romana* în loc de *română* trimite receptorul la o echivalență cu „asprul", având în vedere caracteristicile soldaților din Roma Antică. Statul roman a fost prin excelență un stat militar, unde disciplina era extrem de severă, comandantul suprem având posibilitatea de a dispune de viața soldaților și a comandanților din subordine.

Trecând la subtitlu remarcăm faptul că, în sensul său de bază, *cazon* înseamnă „milităresc" însă peiorativul acestui termen, conform MDA este „aspru, rigid"[12]. *Jurnalul cazon* poate fi interpretat în accepție peiorativă, referindu-se la întâmplările unei vieți despotice, rigide, stârnind probabil compasiune.

Antena 3 e aici? Nu, e un gunoi!

Titlurile de forma întrebare – răspuns constituie o provocare pentru curiozitatea cititorului, care se va grăbi să parcurgă articolul pentru a aproba sau dezaproba răspunsul ce succede interogației. În cazul nostru, interogația este de fapt o citare, dacă ne reamintim de întrebarea adresată jurnaliștilor de președintele României în momentul câștigării referendumului: „Antena 3 e aici?"[13].

Exclamativ – imperativul „Nu, e un gunoi!" constituie un răspuns care poate fi analizat din varii perspective. În primul rând, negația demonstrează discreditarea. „Un" în loc de „în"

[12] Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan-Al.Rosetti, *Mic Dicționar Academic*, ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
[13] Sursă video: https://www.youtube.com/watch?v=VJS6gv3KD7g, accesat la 30 august 2014.

BDD-V648 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:56:24 UTC)

(care marchează locația) face trimitere din nou la o subminare vădită a postului Tv. Termenul *gunoi* este cea mai violentă componentă terminologică a titlului. Negativ prin excelență și aparținând registrului subuman, substantivului „gunoi" (inutilitatea unei colectivități) i se adaugă și imperativizarea, pentru a reliefa și mai mult negativitatea.

Concluzii

După finalizarea procesului nostru de cercetare, concluziile reprezintă consecința naturală a unui proces de investigație științific ce vizează perspectiva transtextualității.

Într-o primă accepție, am realizat suportul teoretic necesar dezvoltării investigației: definirea celor cinci categorii transtextuale, definire raportată exclusiv la teoria lui Gérard Genette în *Palimpsestes. La littératuren au second degré*.

După realizarea fundamentului teoretic, am analizat eșantioanele lingvistice prin identificarea punctuală a tipurilor de transtextualitate existente în articolele extrase. În urma acestui proces de identificare,am reușit să extragem două tipuri de transtextualitate: intertextualitatea (construcții epistemologice) și paratextualitatea (inventarierea și decodarea titlurilor).

Existența elementelor de transtextualitate reprezintă o marcă identitară a discursului satiric, contribuind, din punctul nostru de vedere, la ansamblul specificității acestui tip de discurs.

*„Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul „**SOCERT. Societatea cunoaşterii, dinamism prin cercetare**", număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/132406. Proiectul este cofinanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investeşte în Oameni**!"*

Bibliografie

ARDELEANU, Sanda-Maria (coord), BALAȚCHI Nicoleta, COROI, Ioana-Crina, MOROȘAN, Nicoleta-Loredana, Perspectives discursives: concepts et corpus, Ed. Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007.

COMAN, Mihai, *Manual de jurnalism*, ed. Polirom, Iași, 2009.

GENETTE, Gérard, *Palimpsestes*. *La littérature au second degré*, ed. Seuil, Paris 1982.

HANGIU, Ion, *Presa românească de la începuturi până în prezent, dicționar cronologic (1790-2007)*, vol. I-IV, Ed. Comunicare.ro, București, 2008.

RIFFATERRE, Michael, *Sémiotique intertextuelle: l'interpretant* în *Rome d'Esthetique*, 1979.

SAUSSURE, Ferdinand du, *Curs de lingvistică generală*, ed. Antet, București, 2011.

VULTUR, Smaranda, *Infinitul mărunt. De la configurația intertextuală la poetica operei*, ed. Cartea Românească, București, 1992.

Periodice

1. *Bobârnacul,* nr. 2/1878.
2. *Moftul Român,* nr. 24/1893.
3. *Kamikaze*, nr.3/2013.

BDD-V648 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:56:24 UTC)

Surse electronice

https://www.youtube.com/watch?v=VJS6gv3KD7g
http://www.digibuc.ro/.

BDD-V648 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:56:24 UTC)